Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1938 kl. 12 m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1938/39 av utgifterna för kapitalinvestering i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

(4:e avd.)

Postverket.

1:o) **Inköp av inventarier för postverkets behov.** Uti propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1938/39 har Kungl. Maj:t såsom kapitalinvestering i avseende å postverket (punkt 1, sid. 3—6 av det vid propositionen under rubrik Kapitalbudgeten, Statens affärsverksfonder, Bil. 5 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1938) föreslagit riksdagen att till inköp av inventarier för postverkets behov för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 975,000 kronor.

Enligt generalpoststyrelsens av departementschefen förordade förslag skulle förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med ett från 700,000 till 975,000 kronor förhöjt belopp. Anslagsökningen sammanhänger med en sedan några år tillbaka pågående stark ökning av posttrafiken ävensom den särskilt under det senaste året icke obetydligt höjda allmänna varuprisnivån. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot den framlagda anslagsberäkningen, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *inköp av inventarier för postverkets behov* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 975,000 kronor.

2:o) **Nybyggnad för postverkets räkning inom kvarteret Blåmannen i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, sid. 6—10) föreslagit riksdagen att till nybyggnad för postverkets räkning inom kvarteret Blåmannen i Stockholm för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,800,000 kronor.

Ifrågavarande byggnadsföretag avser att genom uppförande av en nybyggnad i anslutning till centralposthuset och nuvarande postgirohuset samt viss påbyggnad av den sistnämnda byggnaden bereda ökade lokaler i första hand åt generalpoststyrelsens bankavdelning med dess tre särskilda avdelningar, postgirokontoret, postsparbanken och statens intressekontor. Såsom begyn-

nelseanslag för angivna byggnadsarbeten, vilka, inklusive gatumarksersättning å 35,000 kronor, beräknades draga en kostnad av 1,940,000 kronor, anvisade 1937 års riksdag ett belopp av 600,000 kronor. Återstående byggnadskostnader förutsattes skola till ett belopp av 394,000 kronor bestridas av medel ur postverkets förnyelsefond och i övrigt eller till ett belopp av 946,000 kronor täckas med anslag å riksstaten för budgetåret 1938/39.

Enligt nu framlagda beräkningar skulle de ursprungligen kalkylerade byggnadskostnaderna på grund av ökade material- och arbetskostnader samt vissa föreslagna utvidgningar och ändringar i arbetsplanen behöva överskridas med sammanlagt 895,000 kronor. Å andra sidan förutsättes det för gatumarksersättning beräknade beloppet å 35,000 kronor ej bliva erforderligt inom de närmaste åren. I enlighet härmed skulle för byggnadsföretaget, vilket ännu ej igångsatts, behöva anvisas ytterligare 1,806,000 kronor eller, i avrundat tal, 1,800,000 kronor. Kostnadsökningen, vilken till ett belopp av 635,000 kronor är beroende på prisstegring, fördelar sig mellan olika poster på följande sätt:

Ökade material- och arbetskostnader för byggnad och rörledningar	kronor	545,000
Ökade kostnader för elektriska ledningar	»	50,000
Ökade kostnader för hissar och för högre hisshöjd	»	40,000
Skyddsrum	»	75,000
Ljudisoleringsanordningar (i bokföringssalarna)	»	65,000
Brandalarmanläggning	»	45,000
Ekstavsgolv i stället för tidigare beräknade cementgolv, vilka avsetts skola beläggas med linoleummattor och bekostas av generalpoststyrelsen	»	75,000
Summa	kronor	895,000.

Utskottet. Med hänsyn till önskvärdheten av att förlägga ett arbetsföretag av den storleksordning, varom här är fråga, till tider med lägre arbets- och materialkostnader skulle det, såsom departementschefen framhållit, kunna ifrågasättas att, i avvaktan på prisutvecklingen, något framflytta tiden för byggnadsföretagets påbörjande. Då postgirokontoret, postsparbanken och statens intressekontor, såsom framgår av den i ärendet förebragta utredningen, äro i trängande behov av ökade lokaler inom den närmaste tiden, har utskottet emellertid, i likhet med departementschefen, ansett sig icke kunna förorda en dylik åtgärd. Utskottet har icke velat motsätta sig de föreslagna ändringarna och utvidgningarna av den tidigare framlagda arbetsplanen, vilka medföra en sammanlagd kostnadsökning av 260,000 kronor. Även höjningen i övrigt, 635,000 kronor, är avsevärd men får anses förklarlig med hänsyn till inträffade prisstegringar. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *nybyggnad för postverkets räkning inom kvarteret Blåmannen i Stockholm* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,800,000 kronor.

3:o) **Inköp för postverkets räkning av tomt i Kalmar.** Kungl. Maj:t har (punkt 3 sid. 11—14) föreslagit riksdagen att till inköp för postverkets räkning av tomt i Kalmar för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 61,800 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande:

Postkontoret i Kalmar, vars lokaler sedan den 1 oktober 1901 äro inrymda i en riksbanken tillhörig byggnad därstädes, är såsom av den lämnade redogörelsen framgår till följd av den under senare tider starkt stegrade poströrelsen i behov av ökade lokaler. Kravet på ökat utrymme gör sig gällande på de flesta av postkontorets avdelningar men framträder särskilt i fråga om allmänhetens avdelning i kassaexpeditionen liksom även beträffande paketexpeditionen. Riksdagens revisorer hava också redan år 1929 vid besök i Kalmar funnit postkontorets utrymmen vara otillräckliga.

Då verkställd utredning givit vid handen, att det av byggnadstekniska skäl icke är möjligt att genom tillbyggnad eller omändring av riksbankens fastighet utvinna erforderligt utrymme åt postkontoret, och lämpliga lokaler genom förhyrning i privat fastighet visat sig ej heller kunna erhållas, har generalpoststyrelsen för lokalfrågans lösning ansett sig böra gå i författning om inköp av en tomt, varå ny posthusbyggnad kunde uppföras. Efter förhandlingar med Kalmar stad har den 11 maj 1937 upprättats ett köpekontrakt, avseende ett inom kvarteret Floras kulle beläget område om cirka 2,060 kvadratmeter. Kontraktet förfaller till alla delar, om detsamma icke godkänts före den 1 juni 1938 eller om viss ändring av stadsplanen för nämnda kvarter icke blir fastställd av Kungl. Maj:t.

Det sålunda till förvärv ifrågasatta området, vilket är beläget mellan Stationsgatan, Larmgatan och Ölandsgatan i närheten av järnvägsstationen, synes hava ett för det tilltänkta ändamålet lämpligt läge. De föreliggande skissritningarna synas ock giva vid handen, att tomtområdet erbjuder tillfredsställande möjlighet till uppförande av ett nytt posthus.

Vid bedömande av nu föreliggande förslag torde jämväl böra beaktas, att telegrafverkets i samma fastighet som postkontoret belägna lokaler beräknas under år 1941 behöva ökas för anordnande av en automatstation. Enligt vad som i ärendet upplysts, kan detta lokalbehov lämpligen tillgodoses genom att telegrafverket får disponera de nu till postkontoret upplåtna lokalerna.

Under åberopande av vad departementschefen sålunda anfört hemställer utskottet, *Utskottet.*

> att riksdagen må till *inköp för postverkets räkning av tomt i Kalmar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 61,800 kronor.

4:o) **Inköp för postverkets räkning av tomt i Luleå.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, sid. 15—17) föreslagit riksdagen att till inköp för postverkets räkning av tomt i Luleå för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 23,600 kronor.

Postkontoret i Luleå är sedan slutet av år 1925 inrymt i en på sin tid för postverkets räkning inköpt fastighet, vilken efter sedermera verkställd tillbyggnad beräknas tillgodose verkets behov i fråga om postkontorslokal för

avsevärd tid framåt. Genom tillbyggnaden har emellertid fastighetens gårdsutrymme, som redan från början var i knappaste laget, ytterligare minskats. Den nu till inköp föreslagna tomten, vilken gränsar till posthusfastigheten, anses behövlig framför allt med hänsyn till angelägenheten av att erhålla ökat gårdsutrymme för posttransporternas fullgörande och för anordnande av garage m. m. men även på grund av att tomten i annan ägares hand kan komma att bebyggas på ett sätt, som försvårar utnyttjandet av möjligheterna att utöka de nuvarande postkontorslokalerna. Med hänsyn till den betydelse förvärvet av tomten sålunda har för postverket har den preliminärt avtalade köpeskillingen, vilken motsvarar ett pris av 40 kronor per kvadratmeter, befunnits kunna godtagas, ehuru den är att anse såsom jämförelsevis hög i förhållande till priset på tomtmark i allmänhet i staden.

Utskottet. Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp för postverkets räkning av tomt i Luleå* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 23,600 kronor.

Telegrafverket,

5:o) **Telefonstationsbyggnad i Djursholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, sid. 18—21) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Djursholm för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 240,000 kronor.

För tillgodoseende av behovet av lokaler för en tilltänkt automatisk telefonstation i Djursholm — vilken enligt den för automatisering av telefonnätet inom Stockholms förorter uppgjorda planen skall vara färdig att tagas i bruk under år 1940 — ävensom för beredande av lokal för poststationen å platsen skulle för en köpeskilling av 20,065 kronor, motsvarande ett pris av 5 kronor per kvadratmeter, inköpas en tomt i kvarteret Reidmar i Djursholm och å densamma uppföras en nybyggnad i två våningar jämte en mindre garagebyggnad för en beräknad kostnad av 219,100 kronor. Förslagets genomförande skulle alltså draga en sammanlagd kostnad av i runt tal 240,000 kronor. Den nya automatstationen är avsedd att ersätta de nuvarande stationerna i Djursholm, Djursholms Ekeby, Danderyd och Stocksund, vilka samtliga med undantag av den sistnämnda äro inrymda i förhyrda lokaler. Arbetet med den nya stationsbyggnaden, vilken telegrafverket funnit sig vara i trängande behov av även på grund av förhållandena vid närtrafikstationen i Stockholm, anses med hänsyn till den för montering av den nya stationen erforderliga tiden böra påbörjas så snart ske kan under år 1938. De för byggnadsföretaget erforderliga anslagsmedlen skulle därför nu i sin helhet anvisas.

Utskottet. Erforderliga anslagsmedel för ifrågavarande stationsbyggnad, vilken ingår såsom ett led i planen för den successiva automatiseringen av Stockholms

förortsområden men även är behövlig med hänsyn till förhållandena vid närtrafikstationen i Stockholm, torde i sin helhet böra anvisas å riksstaten för nästa budgetår. Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Djursholm* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 240,000 kronor.

6:o) **Telefonstationsbyggnad i Södertälje.** Kungl. Maj:t har (punkt 6, sid. 21—24) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Södertälje för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 338,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Telegrafverkets stationer och expeditioner i Södertälje äro, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, fördelade på tre skilda lokaler, vilka förhyras för en sammanlagd årskostnad av 8,200 kronor, vartill kommer kostnaden för uppvärmning av telefonstationen. Telegrafstyrelsen framlade redan år 1928 förslag om uppförande av en stationsbyggnad för sammanförande av de skilda avdelningarna, vilket förslag dock icke föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Sedermera har telefonrörelsen i Södertälje utvecklats jämförelsevis starkt, och telefonstationens kapacitet är nu i det närmaste fullt utnyttjad. Växelbordsutrustningen är gammal och försliten, och telefonstationen bör enligt styrelsen nu automatiseras. Styrelsen anser därför, att frågan om nybyggnad icke längre kan uppskjutas.

Den föreslagna byggnaden är avsedd att uppföras å en för ändamålet år 1925 förvärvad tomt i hörnet av Nygatan och Badhusgatan. Ritningarna och kostnadsberäkningen, slutande å 338,000 kronor, hava granskats av byggnadsstyrelsen utan erinran.

Det framlagda förslaget synes mig i och för sig lämpligt och ägnat att tillgodose telegrafverkets behov av gemensamma och utökade lokaler. Till skillnad från 1928 års förslag innefattar emellertid det nu föreliggande icke lokaler för postkontoret, enär, enligt vad telegrafstyrelsen upplyser, nyssnämnda tomt icke lämnar utrymme för en byggnad av den storlek, som numera skulle erfordras för beredande av lokaler såväl för telegrafverket som för postverket. Med hänsyn härtill har jag funnit det tveksamt, om ett genomförande av förslaget kan anses innebära en från statens allmänna synpunkter lämplig åtgärd. För postkontoret förhyres sedan år 1929 lokaler i en centralt belägen fastighet. Vid besök på platsen har jag funnit, att en för de båda verken gemensam byggnad på den nu ifrågavarande tomten, även om i byggnaden kunde beredas utrymme för postkontoret, icke torde kunna anses giva postkontoret ett från allmänhetens synpunkt lika gott läge som det nuvarande och att det knappast kan låta sig göra att på annat och från olika synpunkter lämpligt sätt giva lokalfrågan den i och för sig önskvärda lösningen med gemensamma lokaler för de båda verken.

På grund av det anförda vill jag alltså tillstyrka, att telegrafverkets lokalbehov tillgodoses för sig genom en nybyggnad å den av verket ägda tomten. Jag vill ock tillstyrka, att det för ändamålet erforderliga anslaget, 338,000 kronor, anvisas å riksstaten för nästa budgetår, ehuru jag icke för närvarande är beredd att taga slutlig ståndpunkt till frågan om tidpunkten för byggnadsföretagets igångsättande. Vid bifall till mitt förslag torde det alltså få ta-

gas under förnyat övervägande, om utvecklingen av telefonrörelsen medgiver något anstånd med byggnadens uppförande.

Utskottet. Under erinran, att frågan om den närmare tidpunkten för byggnadsföretagets igångsättande är avsedd att tagas under ytterligare omprövning, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställa,

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Södertälje* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 338,000 kronor.

7:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomtområde i Norrköping.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, sid. 24 och 25) — enligt vilket skulle genom inköp av ett till telegrafverkets nuvarande förrådstomt gränsande område beredas utrymme icke blott för uppförande inom den närmaste tiden av en ny förrådsbyggnad med lokaler för reparationsverkstad samt av garage för telegrafverkets i Norrköping stationerade bilpark utan även för framtida utökning av angivna lokaler — hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomtområde i Norrköping* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 42,000 kronor.

8:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Huskvarna.** Kungl. Maj:t har (punkt 8, sid. 25—28) föreslagit riksdagen att till inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Huskvarna för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 13,500 kronor.

Förevarande förslag avser inköp för telegrafverkets räkning av tomt för uppförande av nybyggnad för en tilltänkt automatisk telefonstation i Huskvarna, i vilken byggnad även postkontorslokaler avses skola inrymmas. Till den för tomten begärda köpeskillingen, vilken uppgår till i runt tal 10,500 kronor, motsvarande ett pris av 6 kronor 85 öre per kvadratmeter, komma utgifter för bidrag till iordningställande av gator med 3,000 kronor, vadan den sammanlagda kostnaden för byggnadstomten kommer att belöpa sig till 13,500 kronor.

Telegrafverkets till grund för Kungl. Maj:ts förslag liggande framställning avsåg även anvisande å riksstaten för nästa budgetår av medel till själva byggnaden, vilken jämte ett friliggande garage beräknats draga en kostnad av 274,500 kronor. Chefen för telegrafverket har emellertid sedermera på tillfrågan av departementschefen under hand meddelat, att påbörjandet av arbetet med ifrågavarande stationsbyggnad befunnits kunna utan större olägenhet uppskjutas ett år. I anslutning härtill har departementschefen ansett sig böra föreslå, att byggnaden hänföres till de företag, för vilka medel avses skola äskas i särskild ordning å den av chefen för finansdepartementet vid anmälan av finansplanen förebådade anslagsplanen för beredskapsarbeten.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Huskvarna* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 13,500 kronor.

9:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Malmö.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, sid. 28 och 29) föreslagit riksdagen att till inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Malmö för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

I kvarteret nr 30 Skvalperup inom gamla staden i Malmö äger telegrafverket två fastigheter, vilka användas för telegraf- och telefonstation. Dessa fastigheter äro belägna vid Adelgatan, Kansligatan och Norra Vallgatan. Vid sistnämnda gata äger telegrafverket dessutom i förenämnda kvarter fastigheten nr 3, som för närvarande är till större delen uthyrd. Denna fastighet, vilken innehåller en tomtyta av 187 kvadratmeter, inköptes för telegrafverkets räkning efter av Kungl. Maj:t den 11 juli 1919 givet bemyndigande för ett pris av 105,000 kronor.

Telegrafverkets lokaler i fastigheterna i kvarteret Skvalperup beräknas med de utvidgningsmöjligheter, som redan nu finnas, bliva tillräckliga för verkets behov under minst ett 10-tal år. Den nu till inköp föreslagna fastigheten nr 8 i samma kvarter, vilken är belägen vid Adelgatan omedelbart intill de nuvarande två stationsfastigheterna och mitt emot den senast förvärvade fastigheten samt innehåller en tomtyta av 367.6 kvadratmeter, är således icke omedelbart erforderlig för telegrafverket. Telegrafstyrelsen har emellertid framhållit, att sistnämnda fastighet är den enda inom kvarteret, som icke är bebyggd med större dyrbar byggnad, och att försiktighetsskäl tala för att taga det erbjudna tillfället till förvärv av fastigheten i akt. Med hänsyn härtill och då köpeskillingen för fastigheten, 150,000 kronor, synts godtagbar, har departementschefen funnit sig böra tillstyrka telegrafstyrelsens framställning.

Under erinran, att hyresinkomsterna från den till inköp föreslagna fastigheten uppgå till 8,900 kronor per år, motsvarande 5.93 procent å den begärda köpeskillingen, får utskottet, med tillstyrkande av förslaget, hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Malmö* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

10:o) **Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Hälsinborg.** Kungl. Maj:t har (punkt 10, sid. 29 och 30) föreslagit riksdagen att för tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Hälsingborg för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 325,000 kronor.

Till ifrågavarande byggnadsföretag, som avser att tillgodose behovet av ökade lokaler vid ersättandet av den nuvarande manuella telefonstationen i

Hälsingborg med en automatisk station, har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 200,000 kronor. Nybyggnaden, vilken med hänsyn till abonnenttillströmningen anses oundgängligen erforderlig under första halvåret 1939, skulle enligt för 1937 års riksdag framlagda beräkningar draga en kostnad av 420,000 kronor. Denna kostnadssumma beräknas nu komma att på grund av stegrade materialpriser och arbetslöner överskridas med 105,000 kronor. I anslutning härtill äskas slutanslag till nybyggnaden med 325,000 kronor.

Utskottet. Anslag till slutförande av ifrågavarande byggnadsföretag torde böra anvisas å riksstaten för nästa budgetår. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot beräkningen av medelsbehovet, hemställer alltså,

att riksdagen må för *tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Hälsingborg* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 325,000 kronor.

11:o) **Telefonstationsbyggnad i Lundby i Göteborg.** Kungl. Maj:t har (punkt 11, sid. 30—32) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Lundby i Göteborg för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 421,000 kronor.

Ledningarna från telefonabonnenterna inom stadsdelen Lundby (Hisingen) i Göteborg ingå för närvarande via vattenkablar över Göta älv till telegrafverkets huvudstation i staden. Dessa kablar beräknas bliva fullt utnyttjade omkring årsskiftet 1939/40. I syfte att undvika ytterligare kabelläggning över älven och samtidigt vinna behövlig avlastning från huvudstationen föreslås nu uppförande av stationsbyggnad i Lundby. Den föreslagna byggnaden, i vilken även skulle beredas plats för det i förhyrda lokaler för närvarande inrymda postkontoret Göteborg 8, anses så mycket mera behövlig som tillkomsten inom några år av en ny bro över älven kan förväntas medföra ökning av den inom ifrågavarande område bosatta befolkningen. För ändamålet skulle av Göteborgs stad inköpas en tomt för en köpeskilling, uppgående till cirka 36,000 kronor och beräknad efter 20 kronor per kvadratmeter, samt å denna tomt uppföras en byggnad i tre våningar jämte källarvåning för en kostnad av 385,000 kronor. Förslagets genomförande skulle alltså draga en sammanlagd kostnad av i runt tal 421,000 kronor, vilket belopp föreslås skola i sin helhet anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Utskottet. Utskottet, som tillstyrker att de för ifrågavarande byggnadsföretag beräknade medlen nu i sin helhet anvisas, hemställer,

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Lundby i Göteborg* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 421,000 kronor.

12:o) **Telefonstationsbyggnad i Tranered.** Kungl. Maj:t har (punkt 12, sid. 33—35) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Tranered för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 92,000 kronor.

Enligt förevarande förslag, som avser beredande av lokaler för en planerad automatisk telefonstation i Tranered i Älvsborgs municipalsamhälle utanför Göteborg, skulle för ändamålet inköpas en tomt för en köpeskilling av i runt tal 4,000 kronor, motsvarande ett pris av 3 kronor 40 öre per kvadratmeter, och å denna tomt uppföras en stationsbyggnad för en kostnad av 88,000 kronor, varav belöpa 6,000 kronor å anordnande av utvändiga ledningar m. m. Genom den nya automatstationen, vilken skall ersätta de nuvarande till förhyrda lokaler förlagda växelstationerna i Långedrag och Hagen, avses att åvägabringa en behövlig avlastning från närtrafikstationen i Göteborg, som beräknas vara fullbelagd i slutet av år 1939.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Tranered* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 92,000 kronor.

13:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Kungälv.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, sid. 35), enligt vilket skulle för en köpeskilling av i runt tal 5,800 kronor, motsvarande ett pris av 3 kronor 80 öre per kvadratmeter, inköpas en tomt för uppförande framdeles av byggnad för en i Kungälv planerad automatisk telefonstation, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Kungälv* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 5,800 kronor.

14:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Karlstad.** Under åberopande av den i ärendet förebragta utredningen (sid. 36 och 37) får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag (punkt 14) om förvärvande av erforderlig tomt för uppförande av en förrådsbyggnad i Karlstad för en köpeskilling av 72,000 kronor, motsvarande ett pris av 12 kronor per kvadratmeter, hemställa,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Karlstad* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 72,000 kronor.

15:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomter i Borlänge.** Kungl. Maj:t har (punkt 15, sid. 37—39) föreslagit riksdagen att till inköp för tele-

grafverkets räkning av tomter i Borlänge för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 56,300 kronor.

Förevarande förslag avser förvärv av erforderligt tomtområde för uppförande framdeles av en telefonstationsbyggnad i Borlänge, i vilken även skulle beredas lokaler för postkontoret å platsen. Den nuvarande telefonstationen, som är inrymd i förhyrd lokal, beräknas vid 1942 års utgång vara fullt utnyttjad och i behov av utbyte mot en ny station av tidsenlig typ, vilken anses böra förläggas till en telegrafverkets egen byggnad. Postkontoret är sedan år 1920 inrymt i en postverket tillhörig fastighet, men postkontorslokalen, som är inredd i en vid förvärvet av fastigheten redan befintlig byggnad, har under de senare åren visat sig allt mera otillräcklig och otidsenlig. Verkställda undersökningar hava givit vid handen, att postkontorets lokalfråga icke kan lösas på ändamålsenligt sätt vare sig genom omändring av den nuvarande byggnaden eller genom uppförande å postverkets fastighet av en tillbyggnad. Fastigheten, som befunnits icke heller kunna användas för en telegrafverkets station, förutsättes emellertid kunna försäljas för skäligt pris.

Utskottet. Utskottet, som funnit förslaget om inköp av ifrågavarande tomter för uppförande av en för post- och telegrafverken gemensam byggnad möjliggöra att de båda verkens lokalbehov i Borlänge på ändamålsenligt sätt tillgodoses, hemställer,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomter i Borlänge* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 56,300 kronor.

16:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Leksand.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag (punkt 16, sid. 39—41) om inköp av erforderlig tomt för uppförande framdeles av en för post- och telegrafverken gemensam byggnad i Leksand för en köpeskilling av i runt tal 7,000 kronor, motsvarande ett pris av 5 kronor per kvadratmeter, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Leksand* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 7,000 kronor.

17:o) **Telefonstationsbyggnad i Bollnäs.** Kungl. Maj:t har (punkt 17, sid. 41) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Bollnäs för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 298,000 kronor.

Till ifrågavarande byggnadsföretag, vilket beräknades draga en kostnad av 377,000 kronor, anvisade 1937 års riksdag ett anslag av 177,000 kronor. På grund av stegrade materiel- och arbetskostnader beräknas nu totalkostnaden för byggnadsföretaget komma att uppgå till 475,000 kronor. Det i

enlighet härmed ytterligare erforderliga anslagsbeloppet, 298,000 kronor, föreslås skola anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Bollnäs* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 298,000 kronor.

18:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomtområde i Järpen.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18, sid. 41 och 42), enligt vilket skulle för ett pris av 6,000 kronor, motsvarande 1 krona 40 öre per kvadratmeter, inköpas en tomt i Järpen, avsedd närmast för uppförande framdeles av en överdragsstation för den planerade rikskabeln från Östersund, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomtområde i Järpen* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 6,000 kronor.

19:o) **Telefonstationsbyggnad i Skellefteå.** Kungl. Maj:t har (punkt 19, sid. 42—44) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Skellefteå för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 131,000 kronor.

De å telegrafverkets egen fastighet i Skellefteå för närvarande inrymda stationslokalerna, i vilka telegrafverket inflyttade för femton år sedan, hava till följd av telefonväsendets fortgående utveckling inom Skellefteåområdet befunnits numera vara otillräckliga. Härtill kommer att överdragsstation erfordras för den nya telefonkabeln genom övre Norrland. Det föreliggande behovet av ökade utrymmen, vilket anses böra vara tillgodosett i god tid före år 1941, avses skola fyllas genom att ny telefonstationsbyggnad jämte garage uppföres å den tomt, å vilken den nuvarande stationsbyggnaden är belägen och som lämnar god plats även för nybyggnaden. Den nya telefonstationsbyggnaden, som är avsedd att uppföras i två våningar jämte källarvåning, har beräknats draga en kostnad av 315,000 kronor, vartill kommer kostnaden för garaget med 16,000 kronor. De sålunda erforderliga medlen, 331,000 kronor, föreslås skola fördelas på två budgetår, därvid på nästkommande budgetår skulle belöpa 131,000 kronor.

Under erinran, att de genom nybyggnaden frigjorda lokalerna i det nuvarande stationshuset äro avsedda att i första hand tagas i anspråk för linjemästarexpedition och förråd samt i övrigt inredas till bostäder för telegrafverkets personal, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Skellefteå* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 131,000 kronor.

20:o) **Inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter.** Kungl. Maj:t har (punkt 20, sid. 44—47) föreslagit riksdagen att dels till inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter, vilkas förvärvande eller färdigställande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, dels ock medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga telegrafstyrelsen att, utan iakttagande av ett i statsrådsprotokollet angivet villkor för anslagets beviljande, för markinköp till ett pris av högst 1,000 kronor av nämnda anslag disponera sammanlagt högst 100,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Såsom även vid tidigare anslagsäskanden för ändamål av här förevarande slag framhållits har erfarenheten visat behovet av att äga tillgång till medel, då det i särskilda fall gällt att snabbt och på för statsverket fördelaktiga villkor förvärva och bebygga fastigheter för telegrafverkets räkning. Med hänsyn härtill och då eljest tillräckliga medel efter utgången av innevarande budgetår icke bliva tillgängliga för ifrågavarande ändamål, tillstyrker jag, att nytt anslag till belopp av 300,000 kronor äskas.

Den av telegrafstyrelsen gjorda framställningen om att av det ifrågavarande anslaget visst belopp, förslagsvis 100,000 kronor, måtte ställas till styrelsens förfogande att användas utan hos Kungl. Maj:t i varje särskilt fall inhämtat tillstånd finner jag mig med hänsyn till vad styrelsen anfört kunna biträda. På sätt styrelsen föreslagit synes detta medgivande lämpligen böra begränsas till att avse inköp till ett pris av högst 1,000 kronor. Å andra sidan synes denna medelsdisposition icke böra till tiden begränsas på samma sätt som eljest gäller för anslaget, alltså praktiskt taget till tiden mellan riksdagarna. Telegrafstyrelsen bör efter varje års slut till Kungl. Maj:t anmäla under senast förflutna året gjorda markinköp av detta slag, och jag förutsätter, att redogörelse för anslagets användning skall lämnas riksdagen liksom hittills i samband med äskanden av ytterligare anslag under förevarande rubrik.

Utskottet. Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må

a) till *inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter,* vilkas förvärvande eller färdigställande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor,

b) medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga telegrafstyrelsen att, utan iakttagande av ett i statsrådsprotokollet angivet villkor för anslagets beviljande, för markinköp till ett pris av högst 1,000 kronor av nämnda anslag disponera sammanlagt högst 100,000 kronor.

21:o) **Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.** Kungl. Maj:t har (punkt 21, sid. 47—51) föreslagit riksdagen att till fortsatt ut-

veckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 30,000,000 kronor.

Under erinran om att den av 1937 års riksdag beslutade järnvägselektrifieringen upp till Långsele och Östersund nödvändiggjorde omläggning av vissa telefonkablar har *telegrafstyrelsen* i skrivelse den 12 november 1937 anfört följande:

Såsom förut nämnts måste på grund av järnvägselektrifieringen under år 1938 utläggas en kabel för riksledningar från Sundsvall till Östersund. Dessutom bör den innevarande år utförda kabelanläggningen från Gävle till Krylbo fortsättas från sistnämnda ort till Örebro. Därutöver erfordras utläggandet av en ny telefonkabel till Finland, varom förhandlingar pågå med finska post- och telegrafförvaltningen, vilken kabel skall fortsättas med en jordkabel från Norrtälje till Stockholm. Sveriges andel av kostnaden för sjökabeln till Finland beräknas komma att uppgå till 700,000 kronor. För övriga nyss nämnda tre kabelanläggningar har den totala kostnaden blivit beräknad till 9,400,000 kronor, varav 6,200,000 kronor kunna anses såsom kapitalökning och det återstående beloppet torde böra bekostas av förnyelsefonden.

För nya blanka riksledningar erfordras ett belopp av 800,000 kronor och för utökning av ledningsantalet i befintliga rikskablar genom pupinisering samt utvidgning å överdragsstationer ett belopp av 1,000,000 kronor.

För utvidgning av lokalnäten har styrelsen beräknat det behövliga anslagsbeloppet till 22,200,000 kronor, varav för nya abonnenter 9,000,000 kronor, för nya blanka landsledningar 900,000 kronor, för landskablar 1,500,000 kronor, för nätarbeten och stationsutvidgningar 7,400,000 kronor samt för nya växelstationer och oförutsedda arbeten 3,400,000 kronor.

För nya radiostationer bör slutligen beräknas ett belopp av 1,500,000 kronor, i främsta rummet avsett för en planerad ny rundradiostation i Falun. Styrelsen förutsätter att, såsom hittills, Kungl. Maj:ts tillstånd skall inhämtas, innan den ifrågavarande rundradiostationen får anläggas.

Sammanlagt skulle alltså för nästa budgetår erfordras (700,000 +6,200,000 + 800,000 +1,000,000 + 22,200,000 + 1,500,000) 32,400,000 kronor, vartill skulle komma ett belopp av 2,600,000 kronor för arbeten under första halvåret 1938, motsvarande förskotterade utlägg för kabelanläggningen Gävle—Krylbo. Hela det behövliga anslaget skulle alltså enligt telegrafstyrelsens förslag komma att uppgå till 35,000,000 kronor.

Telegrafstyrelsen hemställer, att för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende måtte för budgetåret 1938/39 anvisas ett reservationsanslag av 35,000,000 kronor, samt att telegrafstyrelsen måtte bemyndigas att under innevarande budgetår, i den mån så erfordras, vidtaga erforderliga åtgärder för påbörjande av sådana arbeten för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende, för vilka det för ändamålet för budgetåret 1938/39 anvisade anslaget är avsett, dock högst till en kostnad av 2,600,000 kronor.

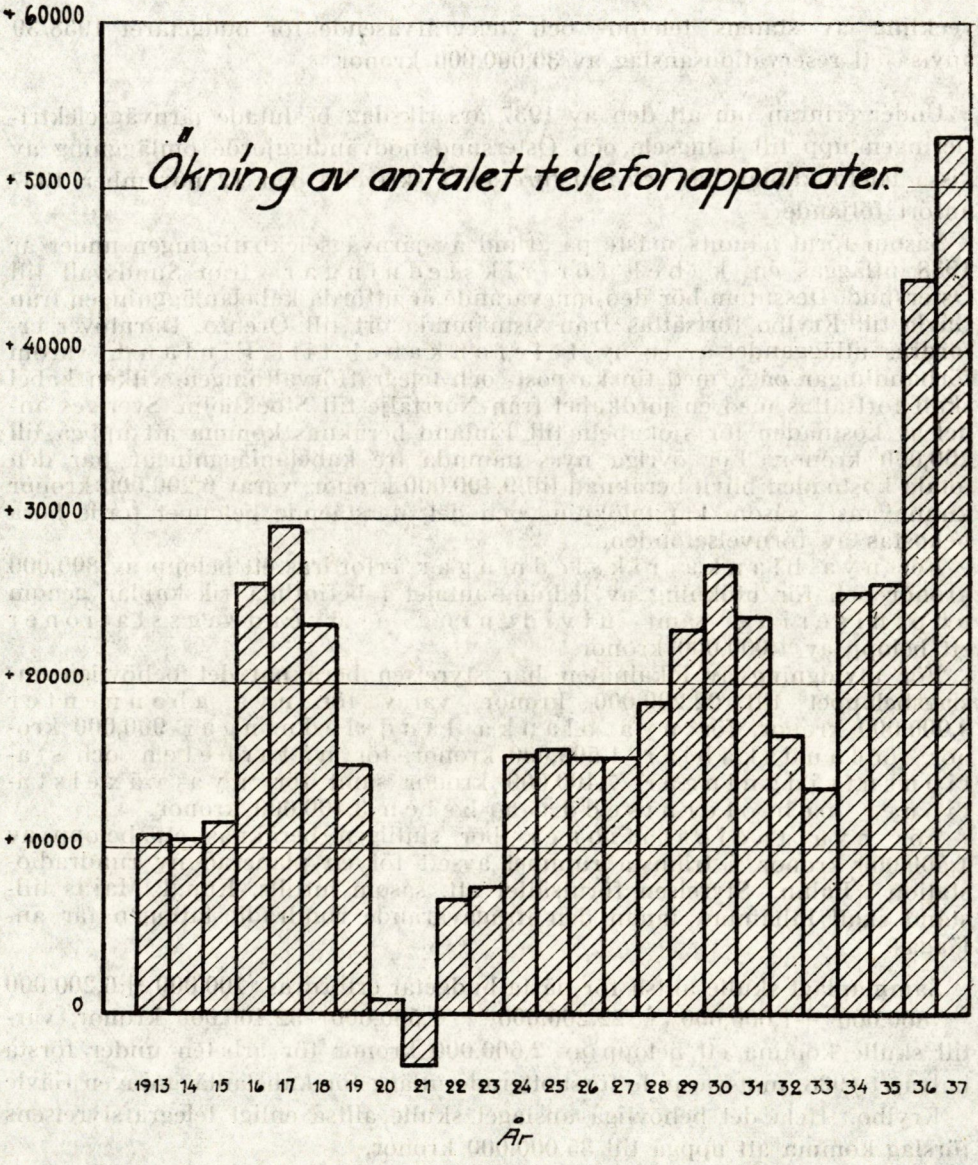

Departementschefen, som tidigare erinrat om en av chefen för finansdepartementet i finansplanen (Statsverkspropositionen: inkomsterna sid. 17) närmare angiven plan på framläggandet av en beredskapsbudget, har under nu förevarande punkt anfört bland annat följande:

I det begärda anslaget å 35 milj. kronor ingår, såsom telegrafstyrelsen närmare utvecklat, ett belopp av 2.6 milj. kronor, motsvarande kostnaden för den redan under år 1937 utförda kabelanläggningen mellan Gävle och Krylbo. Då utgifterna sålunda falla på budgetåret 1937/38, förordar jag, att nämnda belopp av 2.6 milj. kronor anvisas å tilläggsstat för nämnda budgetår.

Vad beträffar anslaget i övrigt torde, ehuru med hänsyn till förut anförda förhållanden en ökning av detsamma för nästa budgetår synes ofrånkomlig, denna ökning dock kunna begränsas så, att anslaget upptages med ett belopp av 30 milj. kronor. Jag förutsätter därvid, att medel för arbeten av hithörande slag komma att upptagas i förutnämnda särskilda anslagsplan.

Det av Kungl. Maj:t å tilläggsstat begärda anslaget av 2,600,000 kronor har numera av riksdagen anvisats.

Beträffande ökningen av antalet telefonapparater under vart och ett av åren 1913—1937 får utskottet hänvisa till en vidstående tabell. Vid 1937 års utgång utgjorde sammanlagda antalet telefonapparater 740,000.

Utskottet.

Det gynnsamma ekonomiska resultat som telegrafverket under senare år lämnat, har — såsom utskottet tidigare vid olika tillfällen framhållit — till en ej ringa del berott på att verkets tekniska utrustning, till gagn också för samfärdsel och näringsliv, motsvarat trafikens alltjämt stegrade krav.

Det belopp av 30,000,000 kronor som nu av Kungl. Maj:t för ändamålet äskas överstiger visserligen med 2,500,000 kronor motsvarande anslag för innevarande budgetår.

I förhållande till vad telegrafstyrelsen begärt innebär dock beloppet en nedsättning med 2,400,000 kronor. Till stöd för detta anslagsbelopps beviljande kan också åberopas den ännu in på år 1938 alltjämt fortgående, rekordartat starka stegringen i nya telefonabonnemang med en därav föranledd motsvarande ökad nyanläggningsverksamhet. Antalet nya telefonapparater uppgick under 1937 till 53,500 eller, på sätt av vidstående tabell framgår, vida över dubbelt den siffra, som i allmänhet tidigare årligen uppnåtts. Som förklaring till denna utveckling har, förutom högkonjunkturen, angivits vad städerna beträffar den fortgående starka familjebildningen, lokaliserad till nya mindre bostäder, och för landsbygdens del frikretssystemets utbredning och överhuvud den därstädes bosatta befolkningens växande behov av att även den komma i åtnjutande av de fördelar, som den direkta tillgången till telefon medför.

Det är uppenbart att den starka nyanläggningsverksamhet, som föranledes av denna rekordartade abonnentökning, ej kan försiggå utan stora kapitalutlägg. Till belysning härav må erinras därom att varje telefonapparat i det nuvarande svenska telefonnätet representerar ett anläggningsvärde av cirka 540 kronor eller alltså över 5,000,000 kronor för 10,000 apparater. Härtill komma emellertid vad nästa budgetår beträffar betydande engångskostnader för kabelarbeten, föranledda av järnvägselektrifieringen.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 30,000,000 kronor.

22:o) **Radioanläggningar för luftfarten.** Kungl. Maj:t har (punkt 22, sid. 51—56) föreslagit riksdagen att till radioanläggningar för luftfarten för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 230,000 kronor.

Till radioanläggningar för luftfarten har riksdagen hittills såsom kapitalökningsanslag för telegrafverket anvisat sammanlagt 412,000 kronor, varav 180,000 kronor till radioanläggning för Bromma flygplats (Stockholm), 140,000 kronor till ny radioanläggning för flygplatsen vid Bulltofta (Malmö) och 85,000 kronor till radiostation i Småland.

Nu föreslås att medel skola anvisas till radioanläggning för Torslanda flygplats vid Göteborg samt till radiostation på Gotland. Den föreslagna radioanläggningen för Torslanda flygplats, vilken är avsedd att komma till utförande i samband med en ny kustradiostation i trakten av Göteborg, har beräknats draga en kostnad av 135,000 kronor. Den andra anläggningen, som kostnadsberäknats till 95,000 kronor, avses skola uppföras vid ett på Gotland planerat hjälplandningsfält för luftfartsleden Stockholm—Riga.

Utskottet. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må till *radioanläggningar för luftfarten* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 230,000 kronor.

Statens järnvägar.

23:o) **Gångbroar och gångtunnlar.** Under erinran, att riksdagen till gångbroar och gångtunnlar — vilka anordningar äro av stor betydelse för trafiksäkerheten, särskilt vid bangårdar med stark tåg- och persontrafik — tidigare anvisat 50,000 kronor för vart och ett av budgetåren 1925/26—1930/31, 100,000 kronor för vart och ett av budgetåren 1931/32—1934/35 och 150,000 kronor för inneverande budgetår, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23, sid. 57 och 58), hemställa,

att riksdagen må till *gångbroar och gångtunnlar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

24) **Förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, sid. 58 och 59) föreslagit riksdagen att till förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1937 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 5, punkt 24) framställda förslag anvisade riksdagen till förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 1,300,000 kronor att utgå av andra statsinkomster än lånemedel. Såsom närmare framgår av nämnda statsverksproposition föranleddes angivna förslag av att arbetslöshet i och med inlandsbanans slutförande hotade ett betydande antal arbetare, av vilka många under ett flertal år arbetat vid statens järnvägsbyggnader, samt tillika

av önskvärdheten, att den erfarenhet och skicklighet, som ifrågavarande arbetare under årens lopp förvärvat, skulle kunna bevaras åt statens järnvägar för att nyttiggöras vid andra arbeten av motsvarande slag. Till det föreslagna nya arbetsföretaget förutsattes komma att överflyttas endast den vid inlandsbaneanläggningen fast knutna, specialiserade järnvägsbyggarkåren, vilken torde haft skäl att räkna med fortvarig anställning och i sinom tid pension, men däremot icke mera tillfälligt anställda personer. De för ifrågavarande arbetsföretag anvisade medlen förutsattes icke skola komma att belasta statens järnvägars lånekapital, i varje fall icke förr än vid den tidpunkt, då färdigställandet av dubbelspåret kunde befinnas nödvändigt med hänsyn till driften.

Ifrågavarande arbeten, till vilka medel anvisats första gången å riksstaten för nu löpande budgetår, hava igångsatts med hänsyn till trafikens behov och för att i viss utsträckning bereda sysselsättning åt de i och med slutförandet av inlandsbanebygget ledigblivna arbetarna. I anslutning till statsmakternas sålunda meddelade beslut i ämnet torde anslag för ändamålet böra anvisas jämväl för nästa budgetår. Vid arbetena, till vilka från början överflyttades ett 175-tal man, beräknas efter entledigandet under den gångna hösten av övriga arbetare vid inlandsbanebygget komma att sysselsättas omkring 250 man. Kostnaden härför under nästa budgetår skulle uppgå till 1,200,000 kronor. Angivna kostnad beräknas emellertid till ett belopp av 200,000 kronor kunna täckas av uppkommande besparing å det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade anslaget. *Utskottet.*

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

25:o) **Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden.** Kungl. Ma:jt har (punkt 25, sid. 59—65) föreslagit riksdagen att till fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 4,200,000 kronor.

Enligt den femårsplan för fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden, som järnvägsstyrelsen framlade i samband med anslagsäskandena för innevarande budgetår, skulle under den kommande femårsperioden erfordras ett årligt anslagsbelopp för ändamålet av 6,400,000 kronor. Järnvägsstyrelsen avser nu med hänsyn till de höjda materialpriserna att för år 1938 begränsa inläggningen av nya räler till endast omkring 50 kilometer spår mot omkring 180 kilometer under år 1937. Däremot skulle arbetet med inläggning av underläggsplattor bedrivas i samma omfattning som under år 1937. Sammanlagda anslagsbehovet för 1938 års arbeten skulle enligt järnvägsstyrelsens sålunda reducerade plan uppgå till 5,700,000 kronor. I detta belopp ingå, enligt vad järnvägsstyrelsen meddelat, 300,000 kronor för utbyte av räler å de av statens järnvägar numera övertagna, Östra centralbanans järnvägsaktiebolag

förut tillhöriga järnvägarna, vilket utbyte förutsattes i Kungl. Maj:ts av 1937 års riksdag bifallna proposition, nr 129, angående statsförvärv av nämnda järnvägar.

Vad beträffar sättet för bestridande av det sålunda erforderliga anslagsbeloppet å 5,700,000 kronor har järnvägsstyrelsen framhållit, att enligt de under de senaste åren tillämpade principerna ett lånemedelsanslag av 2,800,000 kronor skulle anvisas å riksstaten för budgetåret 1938/39 samt att av förnyelsefondsmedel ett belopp av 2,900,000 kronor skulle ställas till förfogande. Enligt statsmakternas beslut år 1937 rörande anslag för nu ifrågavarande ändamål skulle emellertid kapitalökningsmedel anvisas även för avlastning från förnyelsefonden med en femtedel årligen av ett belopp å 7 miljoner kronor, som tidigare från nämnda fond tagits i anspråk för ökning av banans kapacitet och som alltså enligt nuvarande ordning borde bestridas med kapitalökningsmedel. I anslutning härtill har järnvägsstyrelsen föreslagit, att lånemedelsanslaget även för nästa budgetår ökas med 1,400,000 kronor till 4,200,000 kronor och att belastningen å förnyelsefonden i motsvarande mån minskas.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande.

Då det ur olika synpunkter torde få anses angeläget, att under tider av rådande högkonjunktur med därav föranledda stegringar i materialpriserna en viss återhållsamhet iakttages i fråga om sådana statliga arbeten, som utan alltför stora olägenheter kunna något anstå, finner jag järnvägsstyrelsens nu föreliggande förslag om viss inskränkning i de planerade arbetena icke böra föranleda någon erinran. I fråga om sättet för finansieringen av dessa arbeten anser jag, med hänsyn till att den förutnämnda utredningen om användningen av affärsverkens förnyelsefonder ännu icke slutförts, något definitivt ställningstagande till berörda spörsmål ej heller nu böra ske. I avvaktan på resultatet av utredningen synes emellertid järnvägsstyrelsens förslag kunna läggas till grund för bestämmandet av det erforderliga anslaget för nästa budgetår. I enlighet härmed skulle å riksstaten uppföras ett anslag å 4,200,000 kronor. Därvid förutsättes, att av förnyelsefondsmedel för år 1938 skall för samma ändamål få disponeras ett belopp av 1,500,000 kronor.

Vad beträffar ett av järnvägsstyrelsen behandlat spörsmål om finansieringen av vissa förstärknings- och kompletteringsarbeten å huvudlinjernas banvall och ballast m. m. har departementschefen visserligen funnit erinringar kunna göras mot styrelsens förslag, att dessa arbeten, ehuru de till viss del kunna anses medföra en kapacitetsökning hos banan, skulle i sin helhet få finansieras med trafikmedel. Med hänsyn till att kostnaderna för liknande ehuru i varje särskilt fall till sin omfattning mindre arbeten tidigare bestritts med trafikmedel, har han likväl för sin del ansett sig kunna biträda järnvägsstyrelsens förslag.

Utskottet. Järnvägsstyrelsens förenämnda av departementschefen förordade förslag innebär viss begränsning av inläggningen av ny räls i jämförelse med vad som skedde år 1937. Under erinran härom får utskottet tillstyrka anvisning av det av Kungl. Maj:t äskade anslaget, 4,200,000 kronor.

Vad angår förslaget om anlitande av trafikmedel för vissa förstärknings- och kompletteringsarbeten har utskottet med hänsyn till vad departementschefen i ärendet anfört ej ansett sig böra framställa erinran mot förslaget.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till *fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 4,200,000 kronor.

26:o) **Skenfria vägkorsningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, sid 65), som avser anvisande av samma belopp som för nu löpande budgetår beviljats för ifrågavarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *skenfria vägkorsningar m. m.* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

27:o) **Växel- och signalsäkerhetsanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 27, sid. 66) föreslagit riksdagen att till växel- och signalsäkerhetsanläggningar för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Enligt av järnvägsstyrelsen i samband med anslagsäskandena till 1937 års riksdag framlagd plan beräknades för ett fortsatt utförande av växel- och signalsäkerhetsanläggningar i syfte att kunna nöjaktigt tillgodose de stegrade kraven på täta och snabba tågförbindelser utan eftersättande av trafiksäkerheten eller oproportionerlig ökning av driftkostnaderna komma att erfordras en medelsanvisning av 1,000,000 kronor för vart och ett av budgetåren 1937/38—1941/42. I anslutning härtill beviljades för innevarande budgetår anslag för ändamålet med nämnda belopp. Nu äskas enahanda belopp för nästa budgetår.

Utskottet, som tillstyrker, att anslaget uppföres med av Kungl. Maj:t äskat belopp, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *växel- och signalsäkerhetsanläggningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

28:o) **Telefonledningar och kabelarbeten.** Under erinran att av Kungl. Maj:t begärd höjning av förevarande anslag med 100,000 kronor helt hänför sig till komplettering av telefonförbindelserna å de med statens järnvägar år 1937 införlivade enskilda järnvägarna, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 28, sid. 66 och 67), hemställa,

att riksdagen må till *telefonledningar och kabelarbeten* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

29:o) **Elektrifiering av banorna Ånge—Bräcke—Långsele, Bräcke—Östersund och Göteborg—Uddevalla.** Kungl. Maj:t har (punkt 29, sid. 68) föreslagit riksdagen att till elektrifiering av banorna Ånge—Bräcke—Långsele, Bräcke—Östersund och Göteborg—Uddevalla för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 8,900,000 kronor.

Elektrifiering av ifrågavarande linjer beslöts av 1937 års riksdag. Enligt den av järnvägsstyrelsen då framlagda finansieringsplanen skulle kostnaderna för elektrifieringsarbetena, vilka beräknades uppgå till sammanlagt 20.9 miljoner kronor, fördelas på budgetåren 1937/38 och 1938/39 på följande sätt:

	Budgetåret 1937/38 kronor	1938/39 kronor	Summa kronor
Överföringsanläggningen	5,035,000	4,175,000	9,210,000
Ändringsarbeten			
hänförliga till statens järnvägar	3,700,000	1,225,000	4,925,000
å telegrafverkets ledningar	1,465,000	—	1,465,000
Elektriska lok och värmeanläggningar	1,800,000	3,500,000	5,300,000
Summa kronor	12,000,000	8,900,000	20,900,000

I anslutning härtill beviljades för innevarande budgetår anslag för ändamålet med 12 miljoner kronor. Framställning göres nu om anvisande av återstående belopp, 8.9 miljoner kronor.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, som avser anvisning i enlighet med tidigare framlagd finansieringsplan av det för ifrågavarande elektrifieringsarbetens slutförande erforderliga beloppet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *elektrifiering av banorna Ånge—Bräcke—Långsele, Bräcke—Östersund och Göteborg—Uddevalla* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 8,900,000 kronor.

30:o) **Försvarsberedskap vid statens järnvägar.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30, sid. 69) om anslag till försvarsberedskap vid statens järnvägar kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härigenom

anmäles.

31:o) **Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 31, sid. 69 och 70), enligt vilket förevarande anslag för nästa budgetår skulle på grund av stegrade arbets- och materialkostnader ävensom efter hand inträdd ökning av linjenätets omfång höjas med 250,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 750,000 kronor.

32:o) **Elektriska lokomotiv.** Kungl. Maj:t har (punkt 32, sid. 70—72) föreslagit riksdagen att till elektriska lokomotiv för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,800,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har begärt anvisande av 1,800,000 kronor för anskaffning av 8 elektrolok, varav 4 för statens järnvägars egen trafik och 4 för utförande av loktjänsten å den enskilda järnvägslinjen Hälsingborg—Teckomatorp—Eslöv. Framställningen i sistnämnda hänseende sammanhänger med inledda förhandlingar rörande elektrifiering av angivna järnvägslinje i samarbete med statens järnvägar. Dessa förhandlingar hava ännu ej lett till slutligt resultat men i samband med förhandlingarna utförda undersökningar hava visat, att vederbörande järnvägsbolag lämpligen böra med egna medel utföra alla de för banelektrifieringen erforderliga fasta anläggningarna, varemot den allmänna transporthushållningen bättre skulle tillgodoses genom att lok, omformarestationer m. m. ställdes till förfogande av statens järnvägar.

Departementschefen har i anslutning härtill anfört följande:

Då den nu tillgängliga lokparken är för knapp för att den ökade tågrörelsen utan olägenheter skall kunna avvecklas, synes icke något vara att erinra mot bifall till järnvägsstyrelsens framställning om anvisande av 900,000 kronor för anskaffning av ytterligare 4 elektriska lokomotiv för statens järnvägars eget behov.

Vad däremot angår frågan om anvisande av ytterligare 900,000 kronor för inköp av 4 elektriska lokomotiv för utförande av loktjänsten å den enskilda järnvägslinjen Hälsingborg—Teckomatorp—Eslöv är jag i sakens nuvarande läge icke beredd att taga slutlig ställning till densamma. Jag anser emellertid det av järnvägsstyrelsen äskade beloppet böra anvisas för nästa budgetår för att vara för Kungl. Maj:t tillgängligt, därest de pågående förhandlingarna mellan järnvägsstyrelsen och de enskilda järnvägsbolagen skulle resultera i en överenskommelse, som kan anses innebära sådana fördelar för parterna, att det ifrågasatta samarbetet bör komma till stånd.

Utskottet hemställer i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, *Utskottet.*

att riksdagen må till *elektriska lokomotiv* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,800,000 kronor.

33:o) **Motorvagnar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 33, sid. 72 och 73), vilket i enlighet med vad som förutsattes i samband med statens övertagande av de Östra centralbanans järnvägsaktiebolag förut tillhöriga järnvägarna samt järnvägarna Sala—Gysinge—Gävle och Uppsala—Enköping avser anskaffning av erforderligt antal motorvagnar för rationalisering av driften å angivna järnvägar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *motorvagnar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

34:o) **Person- och resgodsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 34, sid. 73 och 74) föreslagit riksdagen att till person- och resgodsvagnar för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,600,000 kronor.

Enligt av järnvägsstyrelsen i samband med anslagsäskandena till 1937 års riksdag framlagd plan för anskaffning av person- och resgodsvagnar, avseende budgetåren 1937/38—1941/42, beräknades medelsbehovet för ändamålet under femårsperioden i fråga till 12,000,000 kronor, varav hälften förutsattes skola utgå av anslag å riksstaten och hälften av förnyelsefondsmedel. Med hänsyn till väntad anskaffning av ny materiel för den internationella trafiken upptog planen för budgetåret 1937/38 ett något högre belopp än för de följande åren, nämligen 2,800,000 kronor. Återstoden, 9,200,000 kronor, förutsattes bliva anvisad under de fyra följande budgetåren med 2,300,000 kronor för vart och ett av dem. I anslutning härtill anvisades å riksstaten för innevarande budgetår ett anslag å 1,400,000 kronor, varjämte å statens järnvägars förnyelsefondsstat för år 1937 upptogs ett lika stort belopp för samma ändamål.

På grund av under senaste åren inträdd prisstegring har styrelsen nu sett sig nödsakad att för nästkommande budgetår begära en ökning av det i planen förutsatta beloppet, 2,300,000 kronor, med 900,000 kronor till 3,200,000 kronor. Den för budgetåret 1938/39 sålunda beräknade beloppet, varav hälften skulle anvisas å riksstaten, har preliminärt beräknats fördela sig å olika vagntyper på följande sätt:

	Kronor.
5 internationella samtrafiksvagnar	850,000
6 sittvagnar 2 klass	725,000
5 » 2 och 3 klass	525,000
9 » 3 klass	875,000
3 resgodsboggivagnar	225,000
Summa kronor	3,200,000.

Utskottet. Såsom järnvägsstyrelsen framhållit, torde det med hänsyn till angelägenheten av trafikens behöriga skötsel icke låta sig göra att i anledning av den inträdda prisstegringen vidtaga någon inskränkning i den förut uppgjorda planen för anskaffning av person- och resgodsvagnar. Utskottet har därför i likhet med departementschefen ansett sig böra tillstyrka, att medel ställas till förfogande för ändamålet med det av styrelsen äskade beloppet. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,600,000 kronor.

35:o) **Anläggningar och förlag för automobiltrafik.** Kungl. Maj:t har (punkt 35, sid. 75—77) föreslagit riksdagen att till anläggningar och förlag för automobiltrafik för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 2,400,000 kronor.

Med bifall till förslag, framställt av Kungl. Maj:t i 1935 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 3, punkt 33), anvisade riksdagen för budgetåret 1935/36 till anläggningar och förlag för automobiltrafik ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor. För samma ändamål anvisades för

budgetåret 1936/37 ett lika stort belopp och för innevarande budgetår ett anslag av 2,300,000 kronor, varav ett belopp å 300,000 kronor avsågs för anskaffning av fordon till redan av statens järnvägar trafikerade linjer.

Departementschefen har i ämnet anfört följande:

De skäl, vilka legat till grund för statsmakternas tidigare beslut att bereda medel åt järnvägsstyrelsen för inköp av automobillinjer, torde alltjämt äga giltighet. Jag vill därför tillstyrka, att anslag för ändamålet anvisas jämväl för nästkommande budgetår i syfte att styrelsen skall bliva i tillfälle att fullfölja den i förevarande hänseende tillämpade kommunikationspolitiken. Denna politik har i stort sett medfört ett gott ekonomiskt resultat för statens järnvägar. För allmänheten hava genom trafikens rationalisering och ökat samarbete mellan järnväg och landsvägstrafik flerstädes fördelar vunnits.

Beträffande medelsbehovet torde några mera exakta beräkningar icke kunna förebringas, enär förvärven i varje fall måste bliva beroende på förhandlingar och andra omständigheter, vilka icke nu så långt i förväg kunna med säkerhet bedömas. Med hänsyn till den vunna erfarenheten rörande användningen av hittills anvisade medel har jag emellertid ingen erinran mot styrelsens förslag, att för ändamålet i likhet med vad hittills varit fallet avses ett belopp av 2,000,000 kronor. Ej heller har jag funnit något att erinra mot att på sätt som skett för innevarande budgetår anslaget ökas med visst belopp, avsett för anskaffning av landsvägsfordon för statens järnvägars automobillinjer. Med hänsyn till den allmänna prisstegringen synes i enlighet med järnvägsstyrelsens förslag beloppet böra ökas med 100,000 kronor till 400,000 kronor, vilket belopp torde få ställas direkt till järnvägsstyrelsens förfogande att användas för därmed avsett ändamål.

Under erinran, att för anskaffning av motorfordon å redan trafikerade linjer beräknats ett belopp av 400,000 kronor mot 300,000 kronor för innevarande budgetår, vilken höjning är föranledd av den allmänna prisstegringen, hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må till *anläggningar och förlag för automobiltrafik* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 2,400,000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

36:o) **Rensningsarbeten i Göta älv för huvudreglering av Vänern.** Kungl. Maj:t har (punkt 36, sid. 84 och 85) föreslagit riksdagen att till rensningsarbeten i Göta älv för huvudreglering av Vänern för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Till ifrågavarande arbeten, vilka beräknats draga en kostnad av 2,400,000 kronor, hava för budgetåren 1935/36—1937/38 anvisats tillhopa 2,000,000 kronor. I enlighet med vad som förutsattes vid beviljande av anslag för ändamålet för innevarande budgetår begäres nu anvisande av de för arbetenas slutförande erforderliga medlen, 400,000 kronor.

Utskottet. Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *rensningsarbeten i Göta älv för huvudreglering av Vänern* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

37:o) **Ny maskinstation i Trollhättan.** Kungl. Maj:t har (punkt 37) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bliva riksdagen förelagd, till ny maskinstation i Trollhättan för budgetåret 1938/39 beräkna ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 14 januari 1938 dagtecknad proposition nr 48, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till ny kraftstation i Trollhättan för budgetåret 1938/39 å kapitalbudgeten, under rubrik Statens vattenfallsverk, anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Enligt det av vattenfallsstyrelsen nu framlagda förslaget till ny kraftstation i Trollhättan skulle densamma förläggas vid Hojumsvarp ovanför den gamla stationen, den s. k. Olidestationen. Genom en kraftstation därstädes skulle möjlighet erhållas att utnyttja den vattenmängd av upp till 900 m^3/sek. som efter genomförandet av Vänerns reglering skulle kunna avtappas ur nämnda sjö under stor del av året. Med den av vattenfallsstyrelsen förutsatta fördelningen av denna vattenmängd på den nuvarande s. k. Olidestationen, i vilken kan utnyttjas en vattenmängd av 600 m^3/sek., och den planerade stationen skulle den sammanlagda effekten hos stationerna efter full utbyggnad av Hojumstationen uppgå till omkring 225,000 kW, varav på Hojumstationen skulle komma cirka 100,000 kW.

Den planerade stationen, som vid full utbyggnad skulle utrustas med 3 maskinaggregat, skulle enligt vattenfallsstyrelsens plan till en början förses med endast 2 aggregat. Kostnaderna för det första byggnadsstadiet, som skulle draga en byggnadstid av 4 år, hava beräknats till 14 milj. kronor. Skulle aggregaten förses med kaplanturbiner i stället för, såsom styrelsen tills vidare räknar med, francisturbiner, skulle kostnadssumman ökas med omkring 500,000 kronor. Härtill komma 550,000 kronor för en mot flygbomber motståndskraftig övertäckning av maskinhus och tubintag. Vattenfallsstyrelsen har emellertid förutsatt, att sistnämnda belopp icke skulle utgå av kapitalinvesteringsmedel.

Utskottet. På grund av senaste tidens kraftiga stegringar i energikonsumtionen hava tidigare beräkningar beträffande kraftförbrukningen inom statens vattenfallsverks konsumtionsområden under åren fram till och med år 1943 visat sig vara väl lågt tilltagna. I syfte att erhålla säkerhet för tillräcklig tillgång på kraft för de stora delar av landet, inom vilket vattenfallsstyrelsen bär

ansvaret för kraftleveranserna, har styrelsen som en ytterligare åtgärd föreslagit påbörjande av en ny maskinstation vid Trollhättan. Under erinran att ensamt det första byggnadsstadiet skulle draga en anläggningstid av 4 år får utskottet tillstyrka förslaget. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *ny kraftstation i Trollhättan* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

38:o) **Driftchefsbostad vid ångkraftstationen i Västerås.** Kungl. Maj:t har (punkt 38, sid. 86) föreslagit riksdagen att till driftchefsbostad vid ångkraftstationen i Västerås för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Till ifrågavarande byggnadsföretag, vilket ännu icke igångsatts, har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 40,000 kronor, motsvarande den för byggnadsföretaget ursprungligen beräknade kostnaden. I anledning av inträdd prisstegring begäres nu ett tilläggsanslag för ändamålet av 10,000 kronor.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *driftchefsbostad vid ångkraftstationen i Västerås* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

39:o) **En andra avloppstunnel vid Porjus kraftstation.** Kungl. Maj:t har (punkt 39, sid. 86—88) föreslagit riksdagen att till en andra avloppstunnel vid Porjus kraftstation för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Till ifrågavarande tunnelarbete hava hittills anvisats tillhopa 1,150,000 kronor, varav 800,000 kronor för innevarande budgetår. Vid beviljandet av sistnämnda belopp förutsattes, att arbetet, som i sin helhet beräknades kosta 1,500,000 kronor, skulle vara färdigt före 1938 års utgång.

Framställning göres nu om anvisande för nästkommande budgetår av ett anslag å 500,000 kronor för tunnelarbetets slutförande, vilket anslagsäskande, jämfört med det nästlidet år beräknade anslagsbehovet, innebär en ökning med 150,000 kronor. Av detta belopp hänföra sig 75,000 kronor till den allmänna prisstegringen, medan den återstående hälften beräknas erforderlig för vissa ytterligare arbeten i den nya tunneln. Med dessa arbeten avses att möjliggöra, att två nya aggregat, nr 8 och 9, vilka på grund av kraftkonsumtionens utveckling förutsättas snart bliva behövliga, kunna insättas utan störning av driften i övrigt.

Utskottet. Ifrågavarande tunnelarbete torde böra fullföljas i den takt, som förutsattes vid beviljande av anslag för ändamålet å riksstaten för innevarande budgetår. Utskottet tillstyrker därför, att de för arbetets slutförande erforderliga medlen nu anvisas. Utskottet, som funnit den föreslagna utvidgningen av arbetsplanen vara av beskaffenhet att böra godkännas, hemställer alltså,

att riksdagen må till *en andra avloppstunnel vid Porjus kraftstation* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

40:o) **Kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven.** Kungl. Maj:t har (punkt 40, sid. 88—91) föreslagit riksdagen att till kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Till utbyggande av Stadsforsen, vilket ingår som ett led i statens vattenfallsverks planenliga byggnadsprogram, hava hittills anvisats tillhopa 6,300,000 kronor. Enligt för 1937 års riksdag framlagd finansieringsplan förutsattes arbetena med utbyggnaden, vilka beräknades draga en sammanlagd kostnad av 19,100,000 kronor, skola ske i sådan takt, att anläggningen färdigställdes under år 1940.

Utskottet. Det för ifrågavarande kraftstationsbygge för nästa budgetår äskade anslagsbeloppet, 5 miljoner kronor, överensstämmer med det belopp, som förutsattes i den i nästlidet års statsverksproposition framlagda finansieringsplanen. Vattenfallsstyrelsen har emellertid förutskickat, att med hänsyn till de stora prisstegringar, som under senaste året inträffat särskilt beträffande järnkonstruktioner, armeringsjärn, virke och maskinutrustning, den förut beräknade kostnaden, 19.1 miljoner kronor, för kraftstationens fullbordande kommer att överskridas med ett belopp, som vattenfallsstyrelsen f. n. beräknar till 2.7 miljoner kronor. Vattenfallsstyrelsen har för avsikt att begära i anledning härav erforderligt tilläggsanslag för budgetåren 1939/40 och 1940/41.

Enligt de prognoser, som framlades för 1937 års riksdag, kunde den genom Stadsforsens utbyggande nytillkommande kraften beräknas bliva i sin helhet erforderlig för att möta den ökning i kraftbehov, som kunde väntas föreligga vid tidpunkten för kraftanläggningens planenliga färdigställande. Angivna beräkningar rörande stegringarna i den allmänna kraftförbrukningen hava, enligt vad vattenfallsstyrelsen meddelat, numera visat sig vara hållna i underkant.

Utskottet har funnit sig kunna tillstyrka, att anslag till kraftanläggningen för nästa budgetår anvisas med det i förutnämnda finansieringsplan beräknade beloppet. Utskottet har även funnit sig böra tillstyrka den i samband med framställningen om fortsatt anslag till ifrågavarande kraftanläggning föreslagna utvidgningen av den för anläggningen uppgjorda arbetsplanen, avseende ökning av fallhöjden med 1 meter genom ytterligare rensningsarbeten för en kostnad av ungefär 220,000 kronor. Härigenom beräknas kraftanläggningens effekt komma att ökas med 2,000 kW.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

41:o) **Påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva.** Kungl. Maj:t har (punkt 41, sid. 91—94) föreslagit riksdagen att till påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,150,000 kronor.

Ifrågavarande byggnadsföretag, till vilket för innevarande budgetår anvisats ett begynnelseanslag av 600,000 kronor, avser att genom påbyggnad av de vid Suorvajaures två utloppsgrenar uppförda regleringsdammarna, vilka nu äga en krönhöjd av + 105 meter över gällande jämförelseplan, öka vattentillgången vid Porjus kraftverk så, att nuvarande utbyggnad därstädes skall kunna belastas året runt även under vattenfattiga år. Vid nuvarande storlek på Suorvamagasinet kan nämligen kraftstationen i Porjus under ogynnsamma förhållanden endast fullbelastas under förvintern, under det att tappningen under vattenfattiga vintrar från och med jultiden måste successivt nedsättas, så att omedelbart före vårflodens inträde något kraftöverskott icke föreligger. Med nuvarande regleringsanordningar skulle alltså under vissa tider någon överskottskraft icke finnas tillgänglig för transport söderut, när stamlinjen Porjus—Västerås fullbordas.

För 1937 års riksdag framlades två alternativa förslag med avseende å tiden för påbyggnadens genomförande. Enligt det ena av dessa förslag, alternativ I, vilket vattenfallsstyrelsen i dåvarande läge fann sig böra förorda och vilket även lades till grund för riksdagens beslut, skulle dammen påbyggas i två etapper. Kostnaden för första utbyggnadsstadiet, avseende en dämning till höjden + 108 meter, beräknades till 2,000,000 kronor att fördelas på budgetåren 1937/38—1939/40. Den totala utbyggnaden till full höjd, tillåtande en dämning till + 110.8 meter, skulle utföras framdeles och beräknades kosta ytterligare 2,160,000 kronor.

Enligt vattenfallsstyrelsens nu gjorda, av departementschefen förordade framställning skulle arbetet, med hänsyn till den betydande ökningen i kraftkonsumtionen inom Norrlandsblocket under år 1937, i fortsättningen utföras enligt det andra för 1937 års riksdag framlagda förslaget, alternativ II, avseende uppförande av dammen till full höjd i ett sammanhang men sammanfallande med alternativ I i fråga om det första årets arbeten. Enligt de för 1937 års riksdag framlagda kostnadsberäkningarna skulle utbyggnaden av dammen enligt alternativ II draga en sammanlagd kostnad av 3,740,000 kronor. På grund av den inträdda prisstegringen beräknas denna kostnadssumma nu behöva höjas med 460,000 kronor till 4,200,000 kronor.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka det nu framlagda förslaget om utförande av ifrågavarande utbyggnadsarbeten i ett sammanhang för en beräk- *Utskottet.*

nad kostnad av 4,200,000 kronor, varav 600,000 kronor anvisats vid 1937 års riksdag och 1,150,000 kronor nu ytterligare skulle anvisas. Anläggningen är avsedd att helt kunna tagas i bruk under sommaren 1941, dock — enligt vad vattenfallsstyrelsen framhåller — med iakttagande av att under arbetenas gång ett noggrant aktgivande på rådande konjunkturer sker för bedömande i vad mån anledning finnes att vidtaga förskjutningar av arbetstakten.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,150,000 kronor.

42:o) **Reglering av Holmsjön i Ljungans vattensystem.** Kungl. Maj:t har (punkt 42, sid. 94—96) föreslagit riksdagen att till reglering av Holmsjön i Ljungans vattensystem för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 289 framställda förslag bemyndigade 1937 års riksdag Kungl. Maj:t att godkänna vid propositionen fogat avtal angående förvärv av vattenrätt i Gimån och Ljungan m. m. samt anvisade ett anslag å 4,300,000 kronor till bestridande av köpeskillingen. Jämligt nämnda avtal skola kronan och säljaren samarbeta för genomförande av årsreglering av vattenavrinningen i Gimån genom inrättande och utnyttjande av regleringsmagasin såväl i Holmsjön och Leringen som i ovanför liggande sjöar. Kostnaderna för regleringens genomförande ävensom årskostnaderna för drift och underhåll m. m. skola betalas av kronan till 85 procent och av säljaren till 15 procent.

Framställning göres nu om anslag till påbörjande av Holmsjöns reglering. De för regleringsföretaget erforderliga anslagsmedlen hava beräknats till sammanlagt 850,000 kronor, varav 400,000 kronor nu skulle anvisas.

Utskottet. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag och hemställer,

att riksdagen må till *reglering av Holmsjön i Ljungans vattensystem* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

43:o) **Förberedande arbeten för ny kraftstation i Norrland.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43, sid. 96) om beräknande av ett anslag på 300,000 kronor till förberedande arbeten för ny kraftstation i Norrland — i vilket avseende särskild proposition förebådats — kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva ulåtande; vilket härigenom

anmäles.

44:o) **Mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 44, sid. 96—99) föreslagit riksdagen att till mindre

utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

I likhet med vattenfallsstyrelsen finner jag det innebära en ändamålsenlig anordning, att å riksstaten finnes tillgängligt ett anslag för mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar. En motsvarighet härtill finnes i anslaget till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk samt anslaget till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende liksom även i viss mån i det för statens järnvägar årligen anvisade dispositionsanslaget. Med ett sådant anslag till statens vattenfallsverk, avseende kraftstationerna, skulle finansieras i huvudsak brådskande arbeten, som icke lämpligen kunna anstå i avvaktan å beslut av riksdagen, ävensom arbeten av mera begränsad omfattning, för vilka behövliga anslagsmedel lämpligen kunna sammanföras till ett anslag. Jag vill alltså tillstyrka, att från och med nästa budgetår å riksstaten upptages ett anslag för ifrågavarande ändamål under benämning »mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar». Anslaget synes böra stå till Kungl. Maj:ts förfogande, att disponeras efter framställningar av vattenfallsstyrelsen. Beträffande det belopp, varmed anslaget må upptagas, har vattenfallsstyrelsen framlagt en beräkning, som slutar å en summa av 1.2 milj. kronor. Utan att nu taga ståndpunkt till de i beräkningen ingående arbetena — det torde på sätt nyss nämnts få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela beslut härutinnan — anser jag mig kunna förorda en begränsning av anslagsbeloppet till 1,000,000 kronor såsom lämpligt avvägt för ett anslag av ifrågavarande natur.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

45:o) **Stamlinjesystem Porjus—Västerås m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 45, sid. 99—102) föreslagit riksdagen att till stamlinjesystem Porjus—Västerås m. m. för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor.

Ifrågavarande cirka 105 mil långa stamlinje Porjus—Stadsforsen (vid Indalsälven) —Västerås, varest en ångkraftcentral utgör sammanknytningspunkt för huvudledningarna Trollhättan—Motala—Älvkarleby, är främst avsedd som en huvudled för den statliga kraftöverföringen söderut till vattenfallsstyrelsens mellansvenska centralblock. *Utskottet.*

Av den beräknade totalkostnaden	kronor	20,650,000,
har redan anvisats	»	10,870,000,
vadan alltså återstår att anvisa	»	9,780,000,

varav 6,000,000 kronor för budgetåret 1938/39.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *stamlinjesystem Porjus—Västerås m. m.* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor.

46:o) **Distributionsanläggningar m. m. vid statens kraftverk.** Kungl. Maj:t har (punkt 46, sid. 102—107) föreslagit riksdagen att till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 9,000,000 kronor.

Till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk har riksdagen anvisat för budgetåren 1934—38 respektive 2,000,000 kronor, 3,400,000 kronor, 6,000,000 kronor och 5,775,000 kronor. På tilläggsstat för 1937/38 har dessutom innevarande riksdag beviljat 1,000,000 kronor på grund av inträdda prisstegringar. Anslagsökningen för sistnämnda två budgetår har främst hänfört sig till den fortsatta järnvägselektrifieringen, som krävde nya utvidgningar av kraftöverförings- och transformeringsanläggningarna. Även för den allmänna distributionen fordrades dock avsevärt högre belopp än tidigare på grund av den ökade kraftavsättningen samt stegrade anspråk i fråga om avbrottsfri drift, vilket nödvändiggjorde kostnadskrävande förbättringar m. m.

I skrivelse den 30 september 1937 har *vattenfallsstyrelsen* anmält att enligt en av styrelsen uppgjord sammanställning erfordras 9,000,000 kronor för byggnadsprogrammet under budgetåret 1938/39 utöver nämnda 1,000,000 kronor i tilläggsanslag för 1937/38. Styrelsen anför, att beloppet visserligen vore ovanligt högt men att styrelsen ansåge detsamma nödvändigt med hänsyn till de avsevärt stegrade anspråken på kraftförsörjningen. I anslutning härtill anför styrelsen:

Under tioårsperioden $^1/_7$ 1923—$^1/_7$ 1933 utgjorde ökningen i kraftproduktionen i genomsnitt 74 miljoner kilowattimmar per år och i distributionsanläggningar nedlades årligen i genomsnitt 2,290,000 kronor, d. v. s. 3.10 öre per nytillkommande kilowattimme. Under fyraårsperioden $^1/_7$ 1933—$^1/_7$ 1937 har ökningen i kraftproduktionen varit i medeltal nära tre gånger så stor eller närmare angivet 202 milj. kWh per år, men det i distributionsanläggningar nedlagda kapitalet har icke nämnvärt ökats utan varit i genomsnitt cirka 3,847,000 kronor årligen, motsvarande 1.90 öre per nytillkommande kWh. Medan belastningen från den $^1/_7$ 1933 till den $^1/_9$ 1937 ökats med cirka 54 %, har kapitalet i distributionsanläggningarna stigit med endast omkring 16 %. Dessa siffror utvisa den återhållsamhet, som iakttagits beträffande utvidgning av distributionsanläggningarna, som nu på många håll gå överlastade, med den följd, att överföringsförlusterna bliva väl höga och svårigheter kunna befaras vid driften.

Vattenfallsstyrelsen framhåller härefter, att även andra omständigheter än den avsevärda ökningen av kraftproduktionen bidragit till det ökade kapitalbehovet för distributionsanläggningar och anför härom:

Järnvägselektrifieringen kräver med avseende å banorna Bräcke—Östersund och Ånge—Långsele ett kapitaltillskott, som är högst betydande i jämförelse med det använda kraftbeloppet. Även för kraftleveransen till Bergs-

lagsbanan samt banan Mellerud—Kornsjö utfaller kapitalbehovet mycket högt, därför att vattenfallsstyrelsen skall bekosta omformarestationerna för kraftens omformning till enfasström, vilka vid statsbanorna bekostats av statens järnvägar. I själva verket erfordras omkring 40 % av kapitaltillskottet under innevarande och nästföljande budgetår för järnvägselektrifieringen.

Den ökade kapitaltillgången inom jordbruket och i allmänhet på landsbygden har föranlett, att önskan om elektrifiering eller krafttillskott framställes från områden, som förut hållit sig passiva. Däribland förekomma såväl glest befolkade skärgårds- och kustområden som inlandsområden. Det synes lämpligt att i skälig utsträckning tillmötesgå dessa önskningar och därigenom slippa ifrån framtida krav på särskilda understöd under hänvisning till frågans sociala sida.

Den förutnämnda sammanställningen upptager följande arbeten och kostnader:

	Kronor
Komplettering av stamlinjen Porjus—Stadsforsen med automatiskt strömbrytarskydd för selektiv urkoppling av linjefel på en vardera av sektionerna Porjus—Älvsby, Älvsby—Vännäs, Vännäs—Norrfors, Vännäs—Örnsköldsvik—Bollstabruk (vid Nyland) och Bollstabruk—Stadsforsen	400,000
Komplettering av transformatorstationerna i Porjus, Notviken, Älvsby, Norrfors, Örnsköldsvik, Bollstabruk och Stadsforsen samt av kopplingsstationen i Vännäs med moderna överspänningsskydd	260,000
Kraftledning Stadsforsen—Bispgården—Östersund—Hissmoforsen för 132,000 volt med stålaluminiumlina ekvivalent med 70 kvmm koppar jämte transformatorstationer i Bispgården, Östersund och Hissmoforsen, utöver redan beviljat anslag av 1,300,000 kronor, ytterligare 1,350,000 kronor, därav på budgetåret 1938/39	1,000,000
Kraftledning Trollhättan—Uddevalla för 50,000 volt 70 kvmm kopparledning med avgreningsledning fram till statens järnvägars omformarestation samt transformatoranläggning för 7,000 kVA, utöver redan beviljat anslag av 200,000 kronor, ytterligare 220,000 kronor, därav på budgetåret 1938/39	150,000
Dubblering av kraftledningen Trollhättan—Mellerud, utöver på budgetåret 1937/38 fallande kostnader	220,000
Omläggning av kraftledningen Trollhättan—Mellerud—Kil från 55,000 till 77,000 volt	80,000
Ny sekundärstation i Mellerud för 77,000/22,000 volt med transformator för 7,000 kVA, ersättande sekundärstationen i Ånimskog, samt ombyggnad av sekundärstationen i Säffle från 55,000/22,000 till 77,000/22,000 volt med ökning av transformatoreffekten från 3,000 till 2 × 7,000 kVA ävensom ombyggnad av transformatorstationen i Kil från 55,000/6,300 till 77,000/6,300 volt, utöver 450,000 kronor förnyelsemedel,	300,000
Transformator- och omformarestationer i Mellerud och Nygård för Bergslagsbanans elektrifiering, utöver på budgetåret 1937/38 fallande kostnader av 1,600,000 kronor, därav 300,000 utgörande andel i det förut upptagna tilläggsanslaget, till ett återstående belopp av 1,850,000 kronor, varav på budgetåret 1938/39	1,500,000

	Kronor
Ny transformator för statens järnvägar vid Stallmon i närheten av Älvkarleö	210,000
Diverse utvidgningar och förstärkningar av stam- och primärlinjer	650,000
Diverse utvidgningar och förstärkningar av stamlinje- och sekundärstationer	1,200,000
Bygde- och ortsanläggningar:	
vid Trollhätte kraftverk	700,000
» Älvkarleby kraftverk	1,050,000
» Motala	250,000
» Norrländska kraftverken	400,000
Centralförrådet i Västerås och diverse anläggningar	630,000
Summa kronor	9,000,000.

Kraftproduktionen vid statens kraftverk åren 1928—1937 framgår av följande tabell:

År	Centralblocket (Trollhättan—Motala—Älvkarleby)		Norrlandsblocket		Statsblocket i dess helhet		
	Summa	Ökning	Summa	Ökning	Summa	Ökning	
1928	1,318	—	260	—	1,578	—	milj. kWh/år
1929	1,366	48	334	74	1,700	122	» »
1930	1,363	— 3	311	— 23	1,674	— 26	» »
1931	1,286	— 77	317	6	1,603	— 71	» »
1932	1,303	17	292	— 25	1,595	— 8	» »
1933	1,461	158	339	47	1,800	205	» »
1934	1,571	110	406	67	1,977	177	» »
1935	1,768	197	409	3	2,177	200	» »
1936	1,909	141	446	37	2,355	178	» »
1937	2,122	213	573	127	2,695	340	» »

Utskottet. Landets förbrukning av elektrisk kraft, främst industrikraft, har under tiden från och med år 1933 undergått en delvis oförutsedd ökning, vilken varit så stark, att trots tillbörligt samarbete emellan de olika kraftförvaltningarna — statliga, kommunala och enskilda — svårigheter tidvis förelegat för att tillgodose efterfrågan från konsumenterna.

Vad statens kraftverk beträffar har, såsom av ovanstående tabell framgår, ökningen i produktion under ettvart av åren 1933—1936 utgjort inemot eller omkring 200 miljoner för att år 1937 stiga till en så hög rekordsiffra som 340 miljoner kilowattimmar. Till jämförelse må meddelas, att motsvarande siffra under närmast föregående period av 10 år ($^1/_7$ 1923—$^1/_7$ 1933) utgjorde omkring 74 miljoner kilowattimmar årligen. Stegringen under det nyssförflutna år 1937 var alltså 4—5 gånger större än den genomsnittliga under denna tidigare tioårsperiod.

I betraktande av dessa oväntat starka höjningar i förbrukningssiffrorna och med tagen hänsyn också till den försiktighet i fråga om nyinvesteringar, som måste vara normerande för ett statens affärsverk, är det förklarligt om vattenfallsstyrelsen nu måst anmäla, att distributionsanläggningarna på många håll äro överbelastade med därav följande överföringssvårigheter och

överföringsförluster samt att ett ökat behov av kapital för utvidgnings-, förstärknings- och moderniseringsarbeten föreligger. Järnvägselektrifieringarna medföra dessutom betydande engångsutlägg, därav enbart för ökade kraftleveranser i samband med Bergslagsbanans elektrifiering inemot 3,500,000 kronor, varav 1,500,000 kronor under budgetåret 1938/39.

Under åberopande härav och med hänvisning i övrigt till den i statsverkspropositionen lämnade redogörelsen och motiveringen för den äskade anslagssumman, 9,000,000 kronor, får utskottet tillstyrka, att detta belopp beviljas.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 9,000,000 kronor.

Stockholm den 11 februari 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Svensson* i Kompersmåla, *Asplund, Borell, Andrén, Ström* i Lidköping, *Nilsson* i Fredriksfält, *Lindström, Larsson* i Varberg, *Sundberg, von Heland, Bäcklund* och *Bäckström;* samt

från andra kammaren: herrar *Råstock, Törnkvist, Strindlund, Jeppsson, Jonsson* i Eskilstuna, *Svensson, Holmdahl, Isacsson, Weijne, Olsson* i Staxäng, *Persson* i Tidaholm och *Andersson* i Malmö.